

זוהר גוון

רמזים על פרשת השבוע

פרשת
בא

מה בגליון?

בעניין חלוקת עשר המכות בין פרשת

וארא (7) לפרשת בא (3)

למה "בא" - ולא 'לך'?

ג' דברים שנתקשה משה רבינו

ישראל מונים ללבנה, מה זה בא

לסמל?

חדש היציאה - ניסן, על שם הניסים

הנעשים בו

'מעשה דרבי אלעזר בן ערך'

אור הגנוז חזר להאיר לצדיקים

מכאן ראייה לבנין בית המקדש השלישי

טואר - תסיסה - הדרך הראויה

בהנהגת עם ישראל

בפסח ניתן לקפוץ מדריגות

בס"ד

בעניין חלוקת עשר המכות בין פרשת וארא (7) לפרשת בא (3)

"וַיֹּאמֶר יי אֵל מִלְּפָנֶיךָ אֵל פְּרָעֹה" (י א)

כתב הבעל הטורים - בא. עולה בגימ' ג' רמז לו ג' מכות יביא עוד עליו.

אלו הג' מכות: מכת ארבה חשך בכורות, ונרמזו שלשתם במילה בא-

האות ב' בכורות, א' ארבה, חשך בר"ת ב"א - בלי אור [בדרך צחות אמרו (בני הרב ר' זאב הי"ו) דרך אחרת שאת החשך - לא רואים].

והנה בשבוע שעבר פרשת וארא התחילה התורה בתיאור ופירוט עשר המכות (וארא - במס' קטן 10) ומתוכם נכתבו רק 7 מכות. ובפרשת בא יש שלש מכות.

ויש לעמוד על החלוקה של 7 מכות בפרשת וארא, וכאן 3.

הנה בשפת אמת אומר שעשרת המכות הם המעבר בין "עשר מאמרות" שבהם ברא ד' את העולם, לבין "עשרת הדברות".

והנה לגבי עשר ספירות יש גם כן עשר, ומחולקים ל-2, שלש עליונות בהם אין לנו השגה כלל והם כתר חכמה בינה. ואח"כ שבע הנהגות של חסד גבורה תפארת וכו'.

גם לגבי ארץ ישראל הנקראת ארץ שבעת עממין, אמנם יש עוד שלשה עמים שהובטחנו לירש לעתיד לבא.

גם בעוד מקומות של מנין של עשר אנו מוצאים חלוקה זו: יש שבעת המינים ארץ חטה שעורה וגו' ויש שלשה פסוקים לפני כן ארץ אשר לא וגו' ועוד שני פסוקים כאלה.

עכ"פ ה-10 מחולק לשבע ושלוש.

ולגבי מה שביארנו שיש הקבלה לעשר מאמרות, מבואר שההקבלה היא בצורה הפוכה (כך ע"פ מה שמבואר באריז"ל) כלומר, המכה האחרונה מכוונת כנגד המאמר הראשון, מכת בכורות כנגד בראשית שהוא עניין של בכורה (וכבר הזכרנו בשם הגר"א את הרמז בראשית ר"ת בן ראשון אחר שלשים יום תפדה), מכת חושך כנגד מאמר השני - יהי אור וכו'.

דרך אגב יש דבר מאד מעניין, לגבי סדר המכות כתב ר' צדוק הכהן שחז"ל אומרים שכל מכה שימשה חודש, אומר לפי זה ר' צדוק - יוצא שביליל הסדר בו יצאו ממצרים היה מכת בכורות, ונמצא שבאדר היה מכת חושך כנגד זה ליהודים היתה אורה, וחודש לפני זה ט"ו בשבט ראש השנה לאילנות כנגד מכת ארבה שאכל את כל הגדל בשדה.

סג

למה "בא" ולא לך?

"וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרָעוֹה" (י א)

שואל הרבי מקוצק למה לא אמר לו לך אל פרעה, והשיב שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו אין אפשרות ללכת מאיתו.

אבל יש רמז שהקב"ה אמר לו בא איתי, כביכול כמו אבא שאומר לבנו - 'אתה מפחד ללכת לבד? - תן לי יד ותלך עמי'.

ג' דברים שנתקשה משה רבינו

"הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּת חֲדָשִׁים" (יב ב)

כתב רש"י - הזה. נתקשה משה על מולד הלבנה, באיזו שעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו כזה ראה וקדש. עכ"ל.

בחז"ל כתוב שמשה רבינו התקשה בשלשה דברים: כאן לגבי קידוש הלבנה - כזה ראה וקדש, התקשה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש (רש"י תרומה כה מ), התקשה במחצית השקל והראה לו מטבע של אש (רש"י ל יג).

באלו השלש כתוב הלשון בפסוק - 'זה'.

ובשם הגר"א יש רמז שהשם משה רמזו בו אלו הג' דברים בס"ת ובר"ת

בראשי תיבות: מ - מנורה, ש - שקלים ה - החדש.

ובסופי תיבות: שקלים מסתיים ב-מ', החדש מסתיים ב-ש', מנורה מסתיים ב-ה'.

ישראל מונים ללבנה, מה זה בא לסמל? [ימי האהבה וימי השנאה]

למה ישראל מונים ללבנה והגויים לחמה, ולא להיפך?

כתב רש"י - החדש הזה. הראהו לבנה בחדושה (שמו"ר טו, כח.), ואמר לו, כשהירח מתחדש יהיה לך ר"ח.

עם ישראל מונה ללבנה, והגויים מונים לחמה, כל החודשים הלועזיים לפי החמה.

מה מיוחד בלבנה?

במדרש כתוב כי הלבנה כל הזמן משתנה ואף כשירדת איננה נעלמת לגמרי אלא מתחילה שוב מחדש.

כך עם ישראל לא מתייאש, ובכל המצבים ממשיך הלאה. זה - החדש הזה לכם!

בספר עלי שור (פרק חמישי) של הרב וולבה זצ"ל יש מאמר חשוב על 'ימי האהבה' ו'ימי השנאה' נצטט משם כמה שורות:

כל הנמצא תקופה ממושכת במקום תורה, הכיר היטב זמני העליה וזמני הירידה, המתחלפים תדיר, זמן העליה; ההצלחה, מהירות התפיסה, הערות של קושיות, תירוצים, כוונה בתפילה, יחסים טובים לחברים, ובזמן הירידה; קשיים בתפיסה, סתימת המעינות, כבידות בתפילה, וריחוק מחברים.

מצינו בספר הישר המיוחס לר"ת תיאור למצבים אלה, וזה לשונו: "כי כל מתחיל לעשות שום מעשה, אם יהיה לו במעשה ההוא שום הנאה, תכנס בלבו התאוה, כי כן כל מעשה שיש בו שום הנאה תכנס בלבו האהבה ראשונה, ואחר כן תסור ותכנס בלבו השנאה, ולקץ ימים תסור; וכן יתחלפו תמיד: יסור האחד ויבוא השני. אף אם תהיה הנאת העובד בעבודתו גדולה, ויש לו שכל, תעמוד האהבה ימים רבים, והשנאה ימים מספר; ואם לא יהיה לו שכל טוב ואין לו בעבודתו הנאה גדולה, או תבוא עליו ממנה הנאה מצד אחד ומהומה מצד אחר, תעמיד האהבה ימים מועטים, וְהַשְׁנָאָה תֵאָרֵךְ יָמִים. וכאשר יתחלפו פעמים רבות, אם יתחדשו לאדם חדושים טובים בעבודתו אז תוסיף האהבה ותגדל, ואם יתחדשו דברים רעים תוסיף השנאה; ואם לא יתחדש בעבודה דבר, יהיו שתיהן שוות וכו'.

ואחרי אשר גלינו סוד האהבה והשנאה, נאמר, כי צריך לבעל העבודה להכיר בתחילת עבודתו כי האהבה והשנאה נלחמות שתיהן: פעם תגבר האחת ופעם תגבר השניה. ועל כן אין צריך בתוחלת עבודתו להיות חושש אם יקוץ בה, כי זה משפט האהבה בתחילתה, כי תגיע לתכלית ידועה ותחדל, ואחר כן תשוב ותתחזק ותתחדש כנשר; ואחר כן אם תחלש האהבה ותכבד השנאה, אל יהי נואש מן העבודה, רק ידע כי לקץ ימים תחליף. עכ"ל.

והמסקנה היא שאם יעזוב את משמרתו בתקופת השנאה זה גרוע מאד, אבל אם ימשיך להחזיק אפילו במקצת כשהוא חלש אז אין הפסקה ויכול לחזור למצבו הקודם בקלות.

שמעתי ממו"ר הגאון ר' אלי' משקובסקי זצוק"ל שאמר שעליה זה לא קו ישר אלא זה כמו שיש אצל לחץ דם וכדו' שיש כמין סימון של גרף (א.ה. כמדומה שנקרא - סיסמוגרף) שצורת הסימון היא בעליות וירידות רק שבסך הכל יש עליה.

והבאתי לך משל, כשנוסעים לירושלים הדרך היא עליה כידוע, ואם אדם נוסע והוא באמצע הדרך בכביש שיש בו ירידה תלולה (לדוגמא בסיבוב של מוצא) והוא מדבר עם חבר שלו ומספר לו שהוא בדרך לירושלים, האם יאמר לו שהוא עולה לירושלים? או יורד? ברור שזה נקרא שעולה

לירושלים למרות שכעת יורד, כי המדד הוא - הסך הכל.. ובסופו של דבר הוא עולה לירושלים.

כן הוא בנמשל שכך צורת העליה.

זה העניין שישראל קשורים ללבנה שלא מתייאשים וגם כשנופלים יודעים לעלות.

יש להוסיף נקודה, שמעתי מהגר"מ שפירא זצ"ל לפני כמה שנים שהיה 'ברכת החמה' (שמתקיימת אחת לכ"ח שנים) שאלתי אותו הרי החמה מביאה את האור ללבנה והיא מקור השפע שלה, ואיך יתכן שהגויים מונים לחמה וישראל ללבנה?! הרי היה צריך להיות הפוך שישראל שהם מקור השפע וכל העולם ניזונים בזכותם, הם יהיו דומים לחמה והגויים שמקבלים את השפע דרך ישראל יהיו מונים ללבנה!?

והשיב לי - היא הנותנת!

וביאר את דבריו - הגויים חושבים שיכולים לקבל את השפע ישר מהתנ"ך ללא צורך בדברי חז"ל המפרשים אותה, אבל אנחנו יודעים שרק דרך חז"ל נוכל להגיע להבנה וידיעה אמיתית בתורה.

זה דבר שרואים אותו בפועל שיש אצל הגויים כאלה שלומדים תנ"ך, אבל, את התורה שבעל פה, את ה"קצות", את ה"חידושי הרי"מ" את ה"משנה ברורה", את הר' שמעון שקאפ, אף אומה ואף גוי לא ניסה לקחת, כמו שכתוב בגיטין ס: על פי הדברים האלה כרתי איתך ברית על התורה שבעל פה, ולכן היא בעל פה כדי שלא יהיה לגוי גישה אליה, ואנחנו מבינים שגם התורה שבכתב אי אפשר להבין בלי התורה שבעל פה, ורק דרכה נוכל לבא אל התורה שבכתב, לכן ישראל מונים ללבנה להראות שאת האור נקבל דרך הלבנה ולא ישיר מהשמש.

חדש היציאה - ניסן על שם הניסים הנעשים בו

בפסוק בספר דברים - שמור את חדש האביב מרומז אב"י, ב, חדש ניסן ראש חדשים ראשון הוא לכל יב חדשי השנה.

שמעתי מהאדמו"ר מסדיגורא זצ"ל שהגמרא אומרת 'רובץ' - ולא רבצן, בבא מציעא לג. לגבי טעינה ופריקה, שאם הוא רבצן כמו שכתב רש"י - הרגיל בכך, פטור. אומר האדמו"ר מסדיגורא גם ניסן מלשון כזו, דהיינו - ניסן קרוי מלשון נס אבל זה לא נס אחד אלא הרבה ניסים - רגיל בכך, ולכן נקרא ניסן כמו רבצן.

דרך אגב הגימ' של ניסן באופן כזה: נ ני ניסן - בגימ' 400. שזה המספר שקשור לשעבוד מצרים - 400 שנה.

בגמ' קידושין כב: שהעבד נרצע במרצע, ואומרים תוס' בשם המדרש כי מרצע בגימ' 400 כנגד 400 שנים שבני

ישראל השתעבדו במצרים. (זה לשונם - יש במדרש דמרצ"ע בגימטריא ד' מאות (שנה) ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקב"ה והלך זה וקנה אדון לעצמו לפיכך ירצע במרצע העולה כך"עכ"ל)

'מעשה דרבי אלעזר בן ערך'

מסופר בגמרא שבת קמז: על נהר שנקרא 'דיומסת' שהיה מקום של תענוג מהמים שהיו שם,

"אמר רבי חלבו חמרא דפרוגייתא (חמרא דפרוגייתא. שם מדינה שיינה משובח. רש"י) ומיא דדיומסת (דיומסת. שם נהר שמימיו מלוחים. רש"י) קיפחו עשרת השבטים מישראל, רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם (להתם. לפורגיתא ודיומסית. רש"י), אימשיך בתרייהו (אימשיך בתרייהו. אחר היין והרחיצה. רש"י) איעקר תלמודיה (איעקר תלמודיה. נעקר תלמודו ושכחו. רש"י), כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא החדש הזה לכם, אמר החרש היה לבס בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה".

(ובעזרת השם יש להאריך במקום אחר מה המיוחד באותיות אלו דווקא שהתחלפו שהם אותיות ד' ר' זה מזכיר את העניין של קוץ ודרדר וההבדל שבין ד' אחד בד' לאל אחר בר') וכתוב שהתלמידי חכמים התפללו עליו וחזר לתלמודו.

והנה זה מעניין שרבי אלעזר בן ערך כתוב עליו דברים מפליאים במשנה באבות, והנוסח שם הוא - כמעין המתגבר, ומצד שני מה שנכשל היה ההנאות של מים.

והנה כשנחשב אלעזר בן ערך - בגימ' 650, מים בגימ' - 650 (ם' סופית בחשבון מנצפ"ך בגימ' 600).

אור הגנוז חזר להאיר לצדיקים

"וּלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹרֶן מְאוֹשְׁבֹתָם" (י כג)

יש לשאול מה החידוש הרי כל המכות היו רק למצרים ולא לישראל, למה הדגישו כאן במיוחד?

אומר הרבי מקוצק וחמושים עלו בני ישראל וגו' אחד מחמשה, זאת אומרת ש-80% היו רשעים ומתו במכת חשך, והרי כתוב שהשם ברא את האור ביום הראשון וגנוז כדי שהרשעים לא ישתמשו בו,

ואם כן כעת כאשר מתו כל הרשעים יכול היה הקב"ה להוציא את האור בחזרה וזה הכוונה ולכל בני ישראל היה "אור" במושבותם, היינו האור הגנוז.

מכאן ראייה לבנין בית המקדש השלישי

"וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַפְּתִיחַ" (יב יג)

כתוב שגוי אחד שאל את הרשב"א איך אנחנו מתפללים על בנין בית המקדש הרי כתוב גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון, זאת אומרת שבית שני הוא האחרון, איך אנחנו מבקשים על עוד בית?

והתשובה שאצל המופתים שהקב"ה אמר למשה כתוב "והיה אם לא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון", ואם גם לזה לא יאמינו יעשה את המופת של הדם, רואים אם כן שלמרות שקרא למופת השני - אחרון אין הכוונה שאחריו אין עוד, אלא אחרון הוא מבין שניהם, וזה גם הכוונה על בית המקדש.

אומר החתם סופר - "והיה הדם לכם לאות על הבתים" (יב יג), אפשר לפרש שכאן רמוז השאלה והתשובה הללו, הדם הזה היינו האות שמושה רבינו נצטווה לעשות, הוא אות על בניין הבית השלישי.

שְׁאֵר - תסיסה - הדרך הראויה בהנהגת עם ישראל

"שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמָּצָא בְּבְתֵיכֶם" (יב יט)

לפני שנים רבות, שמעתי שיחה מהרב וולבה זצ"ל שהסביר למה אסור חמץ בפסח, מה זה בא לסמל?

וביאר שאצל כל העמים איך קיבלו את חירותם, היה זה על ידי תסיסה ציבורית של העם כמו המהפכה הצרפתית וכדו', אצל עם ישראל החירות לא באה על ידי התמרדות כנגד פרעה, אלא קיבלנו את החירות על ידי הקב"ה.

זה מה שמודגש בפסח - לא יראה ולא ימצא שאור זה לא הצורה של עם ישראל לעשות הפגנות ולהשיג כך דברים, אלא הכל בא ישירות מהשם יתברך,

הוסיף הרב וולבה ואמר - שבדרך כלל בקרבנות בית המקדש לא הביאו חמץ, חוץ מאשר בחג השבועות בו מביאים קרבן חמץ, כי בחג השבועות זה חג מתן תורה, -

אם אדם מכניס את התסיסה שלו בלעשות הפגנות כנגד כל מיני דברים - את זה התורה לא מבקשת,

אבל אם אדם עושה תסיסה בשביל תורה - לפתוח עוד ישיבה עוד כולל, להוציא עוד ספרים, אצל תורה זה ראוי ונכון לעשות כן.

בפסח ניתן לקפוץ מדרגות

"וּפְסַח יְיָ עַל הַפְּתִיחַ" (יב כג)

שמעתי פעם מהרב וולבה זצ"ל שבדרך כלל בעבודת השם לא קופצים מדרגות וכידוע מהגאון (בפירושו למשלי יט יג בביאור את הפסוק אולת אדם תסלף דרכו ועל ד' יזעף ליבו עיי"ש). שאם אדם רואה שלא הצליח מספיק בעלייה הרוחנית וכו', שיבדוק אם קפץ מדרגות, אבל כאן כתוב - ופסח השם על הפתח, פסח זה זמן בו אפשר לקפוץ מדרגות.

גם הצדיק ממוז'בוז אומר "פתחו לי פתח כפתחו של מחט ואני אפתח לכם" וכו'

תמיד הקב"ה מבקש מאיתנו שאנחנו נתחיל ונפתח את החלק שלנו, אבל בפסח - ופסח השם על הפתח, זאת אומרת שכאן הכל מתחיל מלמעלה והשם פוסח על הפתח.

"בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבְּשָׂר חוּצָה וְנֶעְצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בו" (יב מז)

שואל הגר"א למה לא תוציא בלשון יחיד, לא תשברו בלשון רבים?

מתרץ הגר"א שאם אחד הוציא מן הבשר חוצה, זה נפסל ויותר אי אפשר לעבור עבירה זו שהרי כבר נפסל, אבל אם שבר עצם יש שובר אחר שובר ואם האחר ישבור עוד שבר בעצם הוא מתחייב.

שנשמע בשורות טובות

בס"ד שמחים אנו להודיע כי ניתן להשיג

את הקונטרס אהל ברוך רמזים על ט"ו בשבט וכן רמזים על ברכת המזון

בטל" - 0534142879 או בכתובת מייל המופיעה למטה

השיעור נכתב ונערך מתוך ההקלטה במערכת קול הלשון

ניתן לשמוע שיעורי רמזים על סדר הפרשיות ושיעורים על עניינים בסוגיות הש"ס - דרך בנק התורה שע"י קול הלשון מספר ישיר בנק התורה : 0732951222, או בלחיצה פעמיים כוכבית במספר הרגיל: 036171111 להקיש קוד 642106 ואח"כ קוד כניסה 068068 בחירת מדור וכו' להערות או בקשה לקבל דף זה נא לפנות לכתובת מייל x0527136245@gmail.com כמו-כן ניתן להשיג את הקונטרסים על המועדים בטלפון - 0534142879 או בכתובת מייל הנ"ל